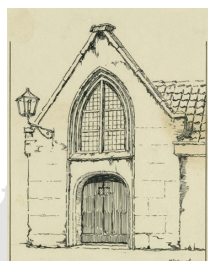

Inhoud

Daar waar De Zwarte Hond uithing	3
<i>Martin Bunnik</i>	
Wonen op tweeëntwintig vierkante meter	10
<i>Ellen Kerkvliet</i>	
Onbekend schilderij van het Huis te Manpad ontdekt	13
<i>Carla van der Stap</i>	
De restauratie van het molentje van Groenendaal, 2020	17
<i>Guus Boers</i>	
Wat een hondenbaan!	22
<i>Marc de Bruijn</i>	
De glasdia's van Aalt Volkers	29
<i>Anja Kroon</i>	
Herenweg-Zandvoortselaan-Lanckhorstlaan, een lastig kruispunt	31
<i>Marloes van Buuren</i>	
Een Heemstedse kapel in Haarlem	36
<i>Ellen Kerkvliet</i>	
Ouden van dagen van de glijbaan	39
<i>Martin Bunnik</i>	
Het Noord-Hollands Archief wil het geheugen van de samenleving zijn	42
<i>Marc de Bruijn en Jaap Verschoor</i>	
Een schuilplaats in de Anton Mauvestraat	46
<i>Anja Kroon</i>	
Fotoboek over de coronalockdown in Heemstede	47
<i>Carla van der Stap</i>	
Aanwinsten collectie HVHB	48
<i>Hanneke Timmermans</i>	
Illustratieverantwoording	52

Van de voorzitter

Kijken naar de toekomst

Het goede contact met onze leden en lezers staat bij ons hoog in het vaandel. Van-
daar dat het teleurstellend is nu al in het derde achtereenvolgende nummer te moeten
melden dat onze excursies, ledenavonden en andere bijeenkomsten niet door kunnen
gaan.

De najaarsbijeenkomst is dit jaar uiterst sober, namelijk alleen een Algemene Leden-
vergadering. Locatie is 't Trefpunt in Bennebroek. Wilt u erbij zijn, meld u dan aan bij
secretaris@hv-hb.nl (zie ook achterzijde omslag).

Maar we hebben ook nog vrolijk nieuws. Op 9 maart 2022 bestaat de HVHB name-
lijk 75 jaar! Een commissie onder leiding van Marcel Oomen is inmiddels van start
gegaan om een voorstel te maken van festiviteiten in 2022. Heeft u ideeën of suggesties
voor ons jubileumjaar laat het ons dan weten (jubileum@hv-hb.nl).

Ronald Huigen

Wonen op tweeëntwintig vierkante meter

Ellen Kerkvliet

Het hoeven niet altijd indrukwekkende personen of monumentale gebouwen te zijn, die een artikel in HeerlijkHeden opleveren. Ook kleinere historische weetjes zijn soms de moeite van het vermelden waard.

▲ Raadhuisstraat
33 tot en met 51 in
1929.

Het is een mooi nostalgisch plaatje, deze foto van de Raadhuisstraat op een regenachtige dag in 1929. We zien de rails van de tram en twee slagersfietsen voor de 'vleeschhouwerij' van C. van der Schoot. Achter de ruiten van het pand waar de bakkerskar voor staat hangen aanplakbiljetten met de tekst: 'Hier komt Zijlstra'. Bij het garagebedrijf van Van Lent hangt een mooie uithangklok en er staat een automobiel voor de deur. Centraal op de foto is, tussen de twee gespiegelde huisjes, een iets lagere deur te zien met daarboven een bordje: 37-45. Het is een poortje, dat leidt naar vijf erachter gelegen eenkamerwoninkjes. Op de plaats van het linker huisje (nr. 35)

is nu Boetiek Jaja, waar het rechter huisje (nr. 47) stond vinden we nu Eye Wish Opticiens.

Tussen Binnenweg en Zandvaart

De Raadhuisstraat, eerder ook Binnenweg geheten, wordt al sinds eeuwen bewoond. De vroegste eigendomsakte van de bedoelde percelen die in het Noord-Hollands Archief is te vinden, dateert uit 1807. Toen kocht Hermanus Zuelen, van beroep 'slagter en turftonner', ten overstaan van schout en schepenen een 'huis met erf en tuin, groot 20 roeden, gelegen aan de Binnenweg te Heemstede,

▲ Februari 2020, het molenlijf wordt voorzien van een nieuwe houten bekleding. De verticale stukken nieuw hout zijn de uitbrekers.

✂ De stenen onderbouw wordt gereinigd en van een nieuwe verflaag voorzien.
✂ De deels sterk verrotte deuren worden vervangen door nieuwe exemplaren.
✂ Tenslotte wordt al het houtwerk, het oude en het nieuw aangebrachte, met een goede conserverende verflaag beschermd tegen de weersinvloeden.

▲ De nieuw gedraaide houten bovenas met rechts de in het hout ingelegde schenen, metalen strippen die straks draaien in het stenen lager, mei 2020.

Binnenkort weer draaiend

Door goed beheer en regelmatig draaien en onderhoud zal het molentje weer voor jaren mee kunnen en de Heemstedse bevolking weer in staat stellen te genieten van hun icoon. Want dat is het molentje van Heemstede beslist, waarvan de vele trouwfoto's die er gemaakt zijn wel het mooiste bewijs zijn.

Als de wieken binnenkort weer draaien, zijn bezoekers weer van harte welkom om al het moois en interessants in en rond het molentje eens van nabij te komen bekijken. Hopelijk zal het coronavirus daarbij dan geen hindernis meer zijn.

Bronnen

Documentatie van Rob Hinse, met vooral informatie uit de archieven van het Hoogheemraadschap van Rijnland, Stadsarchief Amsterdam, Stichting Molens Zuid-Kennemerland en Nationaal Archief.

► September 2020, het opbouwen en restaureren vordert al flink. De stellingplanken zitten eraan, net als de deuren en de schoren. Het schilderwerk is bijna klaar.

de rijken of notabelen als de dokter. Fietsen werden het eerst gebruikt door sportievelingen en gefortuneerden die er geld en vrije tijd voor hadden. Pas later werd de fiets bedrijfsmatig ingezet. De eerste politiefiets in Heemstede kwam er in 1897, daarna zien we ook steeds meer slagers- of bakkersjongens met een fiets. Voor kleine ondernemers was zo'n fiets, die rond 1910 zo'n 50 tot 70 gulden kostte, een forse bedrijfsinvestering.

Bescherming

In oktober 1904 werd in de gemeenteraad van Heemstede een ingezonden brief van de *Bond tot bescherming van den trek-hond* behandeld, waarin werd verzocht om in de Algemene Politieverordening

In 1908 werd er een lokale afdeling van de bond in Heemstede opgericht, die in maart 1909 vergaderde in café De Kastanjeboom aan de Binnenweg, hoek Kastanjelaan. De vergadering had volgens het *Haarlems Dagblad* een aangenaam verloop. Van der Kleij, inspecteur van de bond, die door het hele land reisde en overal lezingen hield, gaf 'vele goede wenken' en het complete hondentuig dat door de bond ter beschikking was gesteld werd bij loting gewonnen door J. Leuven.

Vier maanden later werd er opnieuw vergaderd, dit keer over het houden van een concours in augustus. Inmiddels had de bond in Heemstede twintig leden. Opnieuw was er een verloting, dit keer van een hond, die werd gewonnen

▲ *Trekhonden-concours op het HFC-terrein aan de Spanjaardslaan in 1907.*

bepalingen op te nemen over de minimale schofthoogte van trekhonden en om het gebruik van kreupele honden als trekdier te verbieden. Burgemeester David Eliza van Lennep, voorzitter van de raad, meldde dat Burgemeester en Wethouders zeer veel sympathie voelden voor dit verzoek en zorgde ervoor dat bij de eerstvolgende herziening van de Algemene Plaatselijke Verordening het jaar erop artikelen werden opgenomen ter bescherming van trekhonden.

door J. van Leeuwen. Een jonge trekhond kostte in die tijd ruim tien gulden.

17 augustus 1909 werd het trekhondenconours gehouden op de buitenplaats *Meer en Berg*, het huidige *Marieneuvel*. Zeventien leden en houders van trekhonden werden ontvangen door de beschermvrouwe van de bond in Heemstede, jonkvrouwe Isabella Deutz van Lennep-Teding van Berkhout. Ze sprak met alle hondenbezitters. Alle honden (13 reuen en 4 teven)

Van mul zandpad tot verharde weg

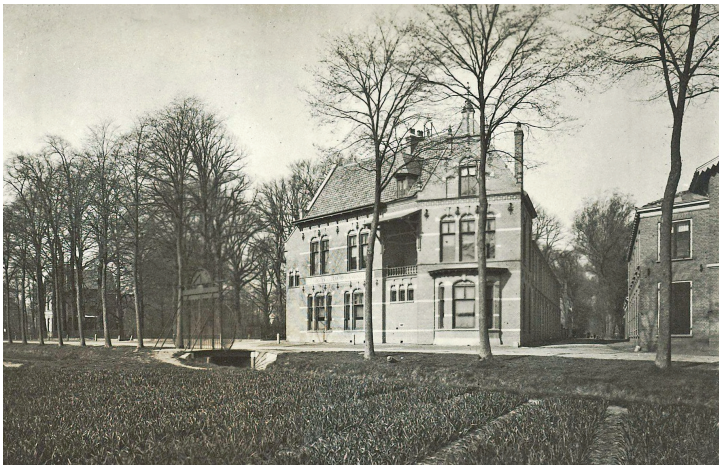
De Zandvoortselaan was lange tijd slechts een zandweg, net als de Herenweg. De Herenweg kreeg tussen 1807 en 1809 in het midden een verharding van klinkers en kinderhoofdjes, met daarnaast stroken zand of steenslag. In 1826 werd begonnen met het verbreden, verbeteren en verharderen van de weg naar Zandvoort. Dat gebeurde op initiatief van een commissie waar onder meer J.D. van Lennep van *Huis te Manpad*, P. van Lennep van *Klein Bentveld* en J.Ph. Barnaart van *Huis te Vogelenzang* zitting in hadden. De laatste twee stelden ook grond ter beschikking. De beweegredenen van de commissie waren om Zandvoort, waar veel armoede heerste en dat slecht te bereiken was, betere kansen te geven en te ontwikkelen tot een badplaats. De weg werd betaald door het uitgeven van aandelen en uit subsidie van de Staten van Holland. Haarlem en Zandvoort zegden geld toe voor het onderhoud. Er werd gewerkt vanaf de Herenweg in Heemstede en twee jaar later was ook het laatste deel in Zandvoort voltooid. Wat nu Haarlem-

merstraat heet, sloot daar aan op de al bestaande Hogeweg. Om een deel van kosten terug te verdienen kwamen er in Zandvoort en bij de Haringbuys in Aerdenhout tolleren.

De nieuwe weg was zeven meter breed, maar alleen de middelste vier meter was bestraat. Het stuivende zand naast de weg veroorzaakte overlast. De beste manier om naar Zandvoort te gaan was vanaf 1881 de trein uit Haarlem, in 1899 kwam de tram daarbij. De trambaan liep vanaf Aerdenhout parallel aan de Zandvoortterweg en een groot deel van het traject vormt nu nog het apart gelegen brede fietspad naar Zandvoort, iets noordelijk van de weg. De Zeeweg van Overveen naar Zandvoort dateert uit 1921.

Uitbreidingsplan

En de Lanckhorstlaan? Die is van veel recenter datum. Deze weg stond geprojecteerd in het uitbreidingsplan van Cuypers en Stuyt uit 1912 en heette daar nog nr. 33. In 1922 kreeg hij de naam Lanckhorstlaan, maar op de kaart van 1923 stond hij nog maar voor een klein stukje, tussen de Bronsteeweg en de Landzichtlaan.

▲ Op deze foto uit 1909 is goed te zien hoe smal de doorgang (tussen de twee panden in) was aan het begin van de Zandvoortselaan, bij de Herenweg. Rechts een deel van de bollenschuur van Preijde (daarvoor firma Rosenkrantz), links de kantoren en schuren van Quirinus van den Berg (daarvoor J.H. Kersten en Co).

▲ Hetzelfde punt als de vorige foto naar het zuiden toe gezien. Rechts het huis Rozenburg (nu hoek Zandvoortselaan, Herenweg 149). Iets naar voren steekt de bollenschuur, die in 1925 werd afgebroken om de Zandvoortselaan te kunnen verbreden. Achter de bollenschuur, aan de overkant van de Zandvoortselaan, de kantoren met bovenwoning, in 1909 gekocht door Quirinus van den Berg. (Haagsche Straatweg was een andere aanduiding voor de Herenweg.)

Dat had tot gevolg dat van de deelnemers een eigen bijdrage werd gevraagd, maar dan mochten alle bejaarden in Bennebroek van 65 jaar en ouder met een dagtocht mee.

Van Oud Valkeveen tot museum en dierentuin

De eerste dagtocht was op 5 september 1935 en er namen ruim zestig ouden van dagen aan deel. In hun zondagse kleren met hoed en pet op verzamelden de 'oudjes' zich bij het Verenigingsgebouw aan de Schoollaan (tegenover Zwetsloot) waar alle auto's keurig in een rij klaarstonden. De burgemeester, familieleden en bekenden zwaaiden de deelnemers uit. De pastoor en dominee reisden met het gezelschap mee. De reis ging via Schiphol naar Amsterdam waar koffie gedronken werd. De mannen kregen sigaren en de vrouwen een flesje eau de cologne. Na deze onderbreking ging de stoet auto's verder door het mooie Gooise landschap naar

▲ De heer Van Wonderen (bijnaam Nolletje) met zijn vrouw tijdens ezeltje rijden in Den Haag (1937).

de uitspanning Oud Valkeveen. Daar werd een warme maaltijd aangeboden, muziek gemaakt, gezongen en gedanst en veel plezier beleefd in de speeltuin en in de 'dwaaltuin' (doolhof).

Film

Op YouTube is een film te vinden gemaakt tijdens de dagtrip naar Bergen in 1948. Je ziet de deelnemers toestromen voor het Verenigingsgebouw aan de Schoollaan. Een lange rij auto's staat klaar en de bestuursleden, onder wie C. Bregman, helpen met het instappen. Een van de auto's wordt bestuurd door burgemeester baron van Hardenbroek. Via de Bennebroekerlaan gaat het onder begeleiding van motoragenten naar Zandvoort en via de Zeeweg komt de stoet op de Velserpont terecht. De Velsertunnel moest toen nog gebouwd worden. Daarna reist het gezelschap naar de uitspanning Duinver-

maak in Bergen. We zien pastoor Jansen-Schmidt en secretaris en broodbakker F.G. Lommerse. Even later een onderonsje tussen de burgemeester, huisarts Manschot en de pastoor. Verder zien we de oudjes van de glijbaan af roetsjen en het grootste plezier hebben in de draaimolen en op de familieschommel. Aan het einde van de dag wordt er gedineerd in Groenendaal. Oudjes, begeleiders en zelfs de ingetogen dokter Manschot hossen mee op de maat van de muziek. Film zien? Ga naar: www.youtube.com (zoekterm: Bennebroek 1948 en 1953).